

ROMSLIG
MODIG
SUNN

Sandnes
- i sentrum for framtiden

PLANSTRATEGI FOR SANDNES KOMMUNE 2016-2019

Vedtatt i bystyret 18.04.16

SANDNES KOMMUNE

Innhold

Sammendrag	2
1. Formål, rammer og overordnede mål	3
1.1 Hvorfor planstrategi og hva skal den inneholde?	3
1.2 Nasjonale forventninger relatert til Sandnes	4
1.2.1 Forventninger til kommunal planlegging	4
1.2.2 Forventninger til kommunal tjenesteyting, utviklingsarbeid og forvaltning.....	6
1.3 Regional planstrategi.....	6
1.4 Kontakt med nabokommuner og statlige- og regionale aktører.....	6
1.5 Kommunens overordnede mål.....	7
2. Utfordringsbildet i Sandnes.....	8
Befolkningsutvikling	8
Folkehelse og livskvalitet.....	10
Økonomi og næringsliv.....	11
Boligbygging og langsiktig arealbruk.....	12
Transport, miljø og klima.....	13
3. Planstrategi 2016- 2019	14
3.1 Oppgaver i storbyområdet	14
Næringsutvikling og innovasjon	14
Boligbygging - samarbeid om befolkningsprognoser	15
Flyktningsituasjonen.....	15
Avtaler for oppfølging av Bypakken	16
3.2 Rullering av kommuneplanen.....	17
3.2.1 Erfaring med gjeldende plan	17
3.2.2 Prioriteringer og føringer	17
3.3 Øvrig overordnet planarbeid og samlet planbehov	18
3.3.1 Tabelloversikt planverk med prioritering.....	20

Kommunal planstrategi for Sandnes kommune 2016- 2019

Sammendrag

Kommunal planstrategi skal utarbeides hver kommunestyreperiode. Strategien skal vurdere planbehovet samlet i kommunen og avklare omfanget av kommuneplanrevisjonen. Som del av planstrategien er det beskrevet et utfordringsbilde som tar opp viktige trender, føringer og forutsetninger i kommende kommunestyreperiode. Vurderingen av planbehovet tar utgangspunkt i denne beskrivelsen.

I tillegg til interne administrative prosesser, er det gjennomført samtaler og arbeidsmøter med nabokommuner for å løfte frem felles planutfordringer. Strategien foreslår konkrete samarbeidsoppgaver for storbykommunene på Nord- Jæren.

Kommunal planstrategi for Sandnes 2016- 2019 foreslår følgende nye planer i perioden:

- *Strategiplan tidlig innsats*
- *Plan mot barnefattigdom*
- *Sykehjemsbehovsplan*
- *Kommunikasjonsstrategi*

I tillegg tar strategien opp i seg politisk bestilling på revisjon av *Funksjons- og arealprogram for skole* og *Plan for psykisk helsearbeid*. Planoversikten viser også hvilke planer hvor revisjon allerede er påbegynt.

Planstrategi 2016-2019 legger til grunn at bystyret ønsker en revisjon av kommuneplanen denne perioden. Med utgangspunkt i utfordringsbildet som er tegnet, samt gjennomført prosess rundt Kommuneplan for Sandnes 2015- 2030 foreslås noen rammer for neste revisjon:

- Samfunnsdelen revideres med mål om å styrke styringsrelevans som overordnet strategidokument. Målstruktur, dybdeområder og hovedmål i samfunnsdel gjennomgås.
- Samfunnsdelen revideres før arealdelen. Det anbefales å legge opp en prosess hvor samfunnsdelen og de overordnede strategidiskusjonene tas før behandling av arealdelen.
- Arbeid med arealdelen begrenses i størst mulig grad til å videreutvikle byutviklingsstrategien, inklusiv Sandnes øst.

Planstrategien peker også på aktuelle kommuneplantema. Planprogram for kommuneplanen fastsetter endelig opplegg og utredningstema for neste kommuneplanrevisjon.

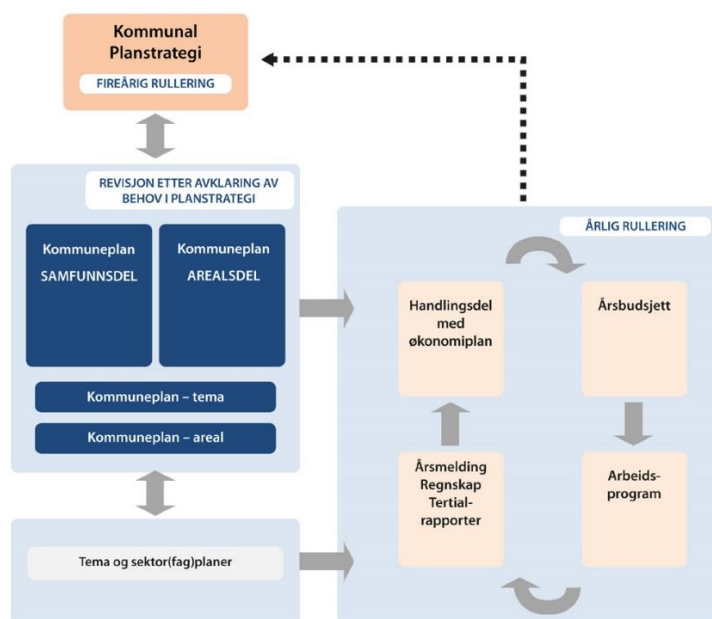
1. Formål, rammer og overordnede mål

1.1 Hvorfor planstrategi og hva skal den inneholde?

Alle kommuner skal innen ett år inn i ny kommunestyreperiode ha utarbeidet en kommunal planstrategi. Planstrategien skal avklare hvilke *planoppgaver* kommunen skal prioritere i valgperioden for å legge til rette for en ønsket utvikling. Gjennom vedtaket av den kommunale planstrategien skal det nye kommunestyret ta stilling til om kommuneplanen helt eller delvis skal revideres. Planstrategien er også et egnet verktøy for å vurdere kommunens plansystem, planressurser og samlede planbehov i perioden knyttet til kommunedelplaner, tema- og sektor(fag)planer.

Som grunnlag for kommunal planstrategi anbefaler departementet å utarbeide en oversikt over utviklingstrekk og utfordringer for kommunen som kan ha betydning for vurdering av planbehovet. Utfordringer kommunene vil møte både som samfunn og som organisasjon bør sees på.

Gjennom planstrategien vil bystyret prioritere overordnet planarbeid og gi føringer for kommende kommuneplanrevisjon.

Figur 1. Kommunal planstrategi i det kommunale plansystemet.

§ 10-1. Kommunal planstrategi (Plan- og bygningsloven)

Kommunestyret skal minst én gang i hver valgperiode, og senest **innen ett år etter konstituering**, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Planstrategien bør omfatte en **drøfting av kommunens strategiske valg knyttet til samfunnsutvikling**, herunder langsiktig arealbruk, miljøutfordringer, sektorenes virksomhet og en vurdering av kommunens planbehov i valgperioden.

Kommunen skal i arbeidet med kommunal planstrategi innhente **synspunkter fra statlige og regionale organer og nabokommuner**. Kommunen bør også legge opp til bred medvirkning og allmenn debatt som grunnlag for behandlingen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal **gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling**.

Ved behandlingen skal kommunestyret **ta stilling til om gjeldende kommuneplan eller deler av denne skal revideres**, eller om planen skal videreføres uten endringer. Kommunestyret kan herunder ta stilling til om det er **behov for å igangsette arbeid med nye arealplaner i valgperioden**, eller om gjeldende planer bør revideres eller oppheves.

Utarbeiding og behandling av kommunal planstrategi kan slås sammen med og være del av oppstart av arbeidet med kommuneplanen, jf. kapittel 11.

1.2 Nasjonale forventninger relatert til Sandnes

1.2.1 Forventninger til kommunal planlegging

I henhold til plan- og bygningsloven § 6-1. skal regjeringen hvert fjerde år utarbeide nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging. De nasjonale forventningene samler mål, oppgaver og interesser som regjeringen forventer at kommunene legger særlig vekt på i planleggingen i årene som kommer. Nasjonale forventningene for 2015-2019 legger til grunn følgende:

Gode og effektive planprosesser

Regjeringen forventer at planforslag og beslutninger skal baseres på et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag og ivareta nasjonale og viktige regionale interesser. Tidlig medvirkning og involvering av allmennheten, berørte myndigheter, parter og interesseorganisasjoner må sikres. Det forventes at kommunene bruker regionalt planforum aktivt for tidlig avklaring av interesser og konflikter i plansaker. Kommunene skal sikre effektiv planbehandling og regionale myndigheter skal fremme innsigelser kun når det er nødvendig for å sikre viktige nasjonale og regionale interesser. Det forventes videre at det legges til rette for enkel tilgang til digitalt planregister og bruk av verktøy for digital plandialog.

Oppfølging i kommunen

Sandnes kommune søker aktiv medvirkning i alle planprosesser og har i siste kommuneplanrevisjon videreutviklet medvirkningsopplegget. Det er gjort forsøk med fulldistribusjon av informasjonsmateriell og presentert enkle måter å gi innspill på. Eget medvirkningsopplegg er gjennomført med barn og unge. I større planprosesser har kommunen tett dialog med berørte myndigheter og ser frem til at planforum blir vitalisert i sin form. Det jobbes med digitalisering av planer og planregistre, og systemer for å lette tilgang til planer og høringsuttaler. I planstrategiarbeidet er det foretatt en strategisk gjennomgang av planer og plansystem med mål om styrke forankringen av planene og gjøre planleggingen mer behovsstyrt og helhetlig.

Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling

Regjeringen forventer at reduksjon av klimagassutslipp, energiomlegging og energieffektivisering vektlegges gjennom planlegging og lokalisering av næringsvirksomhet, boliger, infrastruktur og tjenester. Klimaendringer, risiko og sårbarhet må tas hensyn til gjennom samfunns- og arealplanlegging og byggesaksbehandling. Viktige verdier som naturmangfold og landskap, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø, må identifiseres og ivaretas i regionale og kommunale planer.

Det forventes etablering av samarbeid om en bærekraftig næringsutvikling og innovasjon i partnerskap med næringslivet, regionale og lokale aktører. Jordbruksjord må sikres og det må legges til rette for nye og grønne næringer. Kommunene må også sørge for tilstrekkelig areal til fiskeri- og havbruksnæringen i kystsoneplanleggingen. Tilgjengelighet til gode mineralforekomster for mulig utvinning avveies mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser.

Oppfølging i kommunen

Utfordringer knyttet til tema som klima, energi, samfunnssikkerhet, naturmangfold, friluftsliv og landskap er viktig tema i planarbeid som pågår i Sandnes i dag. Kommunen er aktiv gjennom medlemskap i Sunne kommuner og WHO's Healthy cities. Bærekraftig areal og samfunnsutvikling er planspørsmål som blant annet er tematisert i Miljøplan for Sandnes, regionalplan for energi og klima,

og vil også være viktige tema som løftes frem i denne planstrategien knyttet til neste kommuneplanrevisjon. Viktige utviklingsområder i Sandnes er del av Fremtidens byer og ambisjonene om å skape fremtidsrettet og miljøvennlige byområder. Som underlag til ny kommuneplan foreslås å utarbeide en lokal transport og mobilitetsplan som i enda større grad enn tidligere skal sikre sammenheng mellom areal og transport. I tillegg blir det foreslått et utredningsarbeid knyttet til fortetting og senterstruktur. Her vil erfaringer fra fremtidens byer være viktig.

Kommunen søker samarbeid med næringsliv, regionale og lokale aktører når det gjelder planlegging for verdiskaping, bærekraftig næringsutvikling og innovasjon. Dette skjer blant annet gjennom deltakelse i nettverk som Greater Stavanger og andre forsknings- og utviklingsaktører. I en tid med behov for omstilling blir dette samarbeidet særlig viktig. Kommunen tilrettelegger for nye næringsareal gjennom ny kommuneplan og regionalt samarbeid. Når det gjelder forventninger knyttet til landbruk, havbruk og mineralforekomster, ivaretas dette blant annet gjennom kommuneplanen, kommunedelplan for landbruk og regionale planer for byggeråstoff og regionalplan for havbruk og sjøareal som er under utarbeiding.

Attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder

Regjeringen forventer at kommunene, sammen med fylkeskommunen, fastsetter regionalt utbyggingsmønster, senterstruktur og hovedtrekkene i transportsystemet, herunder knutepunkt for kollektivtrafikken. Det må legges til rette for variert og tilstrekkelig boligbygging og sikres høy arealutnyttelse rundt kollektivknutepunkt, med tilrettelegging for økt sykkel og gange. Kommunene forventes å tilrettelegge for effektive planprosesser og rask behandling av planer for samferdselstiltak, godsterminaler og havner skal prioriteres som effektive logistikknutepunkt. Videre legges det til grunn at transportveksten skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange(nullvekstmål) og at planleggingen følger aktivt opp bymiljøavtaler og byutviklingsavtaler med staten. Gjennom en aktiv og helhetlig sentrumspolitikk skal det skapes gode og levende bymiljø med bolig, arbeidsplasser, service og sosiale møteplasser. Trygge og helsefremmede bomiljø, tilrettelagt for fysisk aktivitet og nærfriluftsliv, skal bidra til trivsel for hele befolkningen.

Oppfølging i kommunen

De nasjonale forventningene knyttet til attraktive og klimavennlige by- og tettstedsområder står høyt på dagsorden i samfunnsdebatten og overordnet planlegging i Rogaland. Fylkeskommunen spiller en viktig rolle i å overføre disse til lokale forhold, særlig gjennom utarbeidelse av Regionalplan for Jæren. En viktig oppgave for kommunen vil være å tilpasse nye føringer til en offensiv arealpolitikk og preferanser i befolkningen knyttet til reisemiddel og bolig. Det må også vektlegges at Sandnes er en sammensatt kommune med både urbane og rurale områder. Å skape attraktive og klimavennlige byer og tettsteder krever et godt og tett samarbeid mellom ulike myndighetsnivåene, og et samlende planverk. Som del av kommuneplanrevisjonen foreslås å jobbe kunnskapsbasert og analytisk med tema som transport og mobilitet, og fortetting og senterstruktur. (jfr over) Det må være et særskilt fokus på gode bomiljø, livskvalitet og styrking av sentrum når fortettingsstrategien skal implementeres.

Link: [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging](#)

1.2.2 Forventninger til kommunal tjenesteyting, utviklingsarbeid og forvaltning

I tillegg til konkrete nasjonale forventninger til kommunal planlegging, har staten også klare forventninger til øvrig tjenesteproduksjon. Disse er ikke samlet i ett dokument, men kommer gjerne som statlige føringer på sektorene. For eksempel vektlegger Fremtidens skole fire kompetanseområder; fagspesifikk kompetanse, kompetanse i å lære, kompetanse i å kommunisere, samhandle og delta, og kompetanse i å utforske og skape. Et helsefremmende perspektiv med positivt fokus på folkehelse, barn og unge, forebyggende strategier, er andre eksempler på føringer som er styrende for måten kommunen legger opp sitt tjenestetilbud. Det knyttes også forventninger til at kommunene skal ta i bruk ny teknologi og digitaliseringsverktøy for å effektivere tjenester og ressursbruk.

I gjeldende kommuneplan står følgende om likeverdige muligheter og livsvilkår:

Bærekraftig utvikling og helse for alle er overordnede mål for kommunens arbeid. Dette betyr en langsiktig holdbar utvikling miljømessig, sosialt og økonomisk, og at alle i Sandnes skal ha gode og likeverdige livsvilkår. Som medlem av verdens helseorganisasjons europeiske nettverk av sunne byer og med utgangspunkt i norsk politikk skal kommunen forankre dette arbeidet i strategiske planer og styringsdokumenter og gjøre det gjeldende for alle deler av virksomheten. (...)

Kommunen skal tilby sine tjenester og tilrettelegge byutviklingen slik at alle oppfatter at de har likeverdige muligheter og livsvilkår. Rettferdighet og likebehandling betyr likeverdig tilgang og kvalitet i de kommunale tjenestene uavhengig av geografisk område, alder, kjønn, funksjonsdyktighet, sosial- og etnisk bakgrunn, seksuell legning mv.

I utfordringsbildet under blir dette bildet utdypet med vurdering av planbehov. Forventninger til tjenestene kommunen skal levere er dermed også førende når det helhetlige planbehovet vurderes, jfr 3.3.1.

1.3 Regional planstrategi

I forslag til Regional planstrategi for Rogaland 2017-2020¹ beskrives samfunnsmessige utfordringer, regionale utviklingstrekk og en anbefalt utviklingsretning med forslag til visjoner og mål for virksomheten. Rogaland fylkeskommune har et ansvar for å levere tjenester innenfor videregående opplæring, folkehelse, tannhelse, samferdsel, kultur og næringsliv. I tillegg skal fylkeskommunen bidra til utviklingen av gode lokalsamfunn. Viktige virkemidler her er de regionale planene, i særdeleshet Regionalplan for Jæren, og rollen som planveileder mot kommunene.

For å møte nasjonale forventninger og utfordringer som regionen står overfor foreslås å utarbeide en rekke planer og strategier i denne kommunestyreperioden. I tillegg til en samferdselsstrategi og strategier for å møte omstillingsbehov i næringslivet, foreslås å utarbeide en regionalplan for klimatilpasning, samt en oppdatering av Regionalplan Jæren. Sandnes kommune har gitt sin støtte til fylkeskommunens vurdering av planbehov. Det forutsettes samtidig at det settes av administrative ressurser i kommunen for å følge opp de regionale planprosessene. En revisjon av Regionalplan Jæren vil være særlig viktig for Sandnes kommune å prioritere ressurser til da denne legger vesentlige føringer for fremtidig utvikling i kommunen.

1.4 Kontakt med nabokommuner og statlige- og regionale aktører

Plan og bygningsloven forutsetter at det innhentes synspunkt fra nabokommuner når planstrategien skal utarbeides. Kommunene Sandnes, Stavanger, Sola og Randaberg har siden 2011 hatt faste kontaktmøter med erfaringsutveksling knyttet til kommuneplaner, planstrategier og overordnet

¹ Behandles våren 2016.

planarbeid. Dette samarbeidet førte i sist kommunestyreperiode til et felles avsnitt om storbyutfordring som ble innarbeides i de ulike planstrategiene. En slik fellestekt er også utarbeidet denne gangen, se pkt 3.1.

Desember 2015 arrangerte fylkeskommunen en konferanse med planstrategi som tema. Utkast til regional planstrategi ble presentert i tillegg til nasjonale forventninger til regional- og kommunal planlegging. Kommunene ble også invitert til å dele erfaringer med gode planstrategiprosesser og utfordret på hvordan fylkeskommunen kunne bidra i dette arbeidet. Sandnes kommune var på dette tidspunktet av de kommunen som var kommet lengst i arbeidet med ny planstrategi.

I etterkant av den regionale konferansen ble nabokommuner i sør invitert til Sandnes for å diskutere pågående planstrategiarbeid. Sammen med kommunene Time, Klepp, Gjesdal og Hå ble det gjort opp status i arbeidet og diskutert felles utfordringer. Fordi kommunene var kommet ulikt i strategiarbeidet var det vanskelig å lande et tydelig felles planbehov som kunne beskrives i ny planstrategi. ROS og beredskapsområdet ble samtidig pekt på som et felt med behov for tett samarbeid over kommunegrensene. Det vil derfor være aktuelt å ta nærmere kontakt når overordnede kommuneROS- dokumenter skal revideres. Kommunene delte i møtet nyttige erfaringer med prosessen så langt. Høringsforslag til regional planstrategi for Rogaland 2017-2020 ble også diskutert.

1.5 Kommunens overordnede mål

Planstrategi for Sandnes 2016-2019 tar utgangspunkt i gjeldende visjoner, verdier og hovedmål slik de er presentert i gjeldende kommuneplan.

Visjon

Sandnes – i sentrum for framtiden er den posisjonen vi ønsker og det vi strekker oss etter. De tre verdiene knyttet til visjonen: **Romslig, modig og sunn**, er de kvaliteter som skal være med å gi utviklingen farge og retning, og prege vår ferd mot framtiden. I det *romslige* ligger mangfold, toleranse og generøsitet. Det *modige* indikerer at vi må våge å ta modige grep og være ambisiøse. Det *sunne* bygger på bærekraftbegrepet med fokus på helse, miljø og trivsel.

Hovedmål

Kommuneplanen i Sandnes har flere hovedmål knyttet til kapitler og tema i Samfunnsdelen. Eksempler på dette er:

- Et bærekraftig samfunn
- Gode og likeverdige livsvilkår for alle
- En foretrukket forretningsadresse
- Sentrum for kultur, kreativitet og nyskaping
- Et bærekraftig bysamfunn gjennom samordnet utbyggings- og transportpolitikk
- Ansvarlig for biologisk mangfold, jordvern, estetikk og landskapsbilde

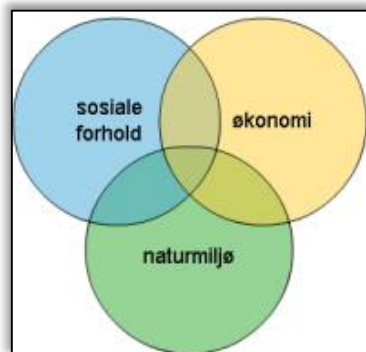
I tillegg er det mål som går på tjenesteområdene og kommunen som *organisasjon*. Disse målene rapporteres på i dag gjennom målstyringssystemet BARM:

- Tilgjengelig og lydhør med tillit hos brukere og næringsliv
- En offensiv og fremtidsrettet samfunnsutvikler
- En utfordrende arbeidsplass med ansvarsbevisste og kompetente medarbeidere

- En handlekraftig og langsiktig forvalter av ressurser og miljø

Bærekraftig utvikling skal ligge til grunn for all planlegging, nemlig en «utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge for at kommende generasjoner skal få dekket sine». Gjennom planstrategien foreslås en gjennomgang av Samfunnsdelen i neste revisjon av kommuneplanen. Det vil i den forbindelse være svært aktuelt å gjennomgå målstruktur og dybdeområder. En helhetlig gjennomgang bør ha som mål å styrke kommuneplanen som styringsdokument og sammenhengene mellom overordnede samfunns mål og øvrig planverk. Det må også jobbes med å konkretisere hva som legges i bærekraftsbegrepet og konsekvenser dette har for de ulike målområdene. (mer om dette under pkt 3.2)

Bærekraftig utvikling

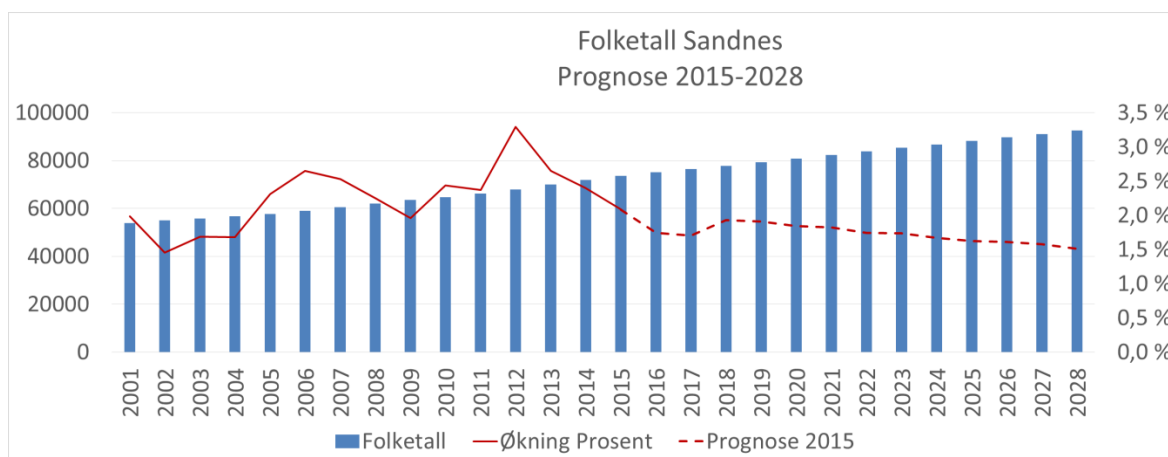
2. Utfordringsbildet i Sandnes

Dette kapittelet presenterer tema og utviklingstrekk for Sandnes som vil være viktige for arbeidet med ny planstrategi og vurdering av planbehov. Temaene under oppsummerer innspill som er kommet gjennom bred deltakelse i organisasjonen. Under hvert tema er foreslått hvordan utfordringer kan møtes gjennom planarbeid.

Befolkningsutvikling

Etter mange år med kraftig befolkningsvekst er det nå mye som tyder på at veksten fremover vil flate ut. Hvordan påvirker befolkningsutviklingen behovet for kommunale tjenester? Og hvordan skal vi bedre utnytte ressursen som ligger i at Sandnes er en flerkulturell by?

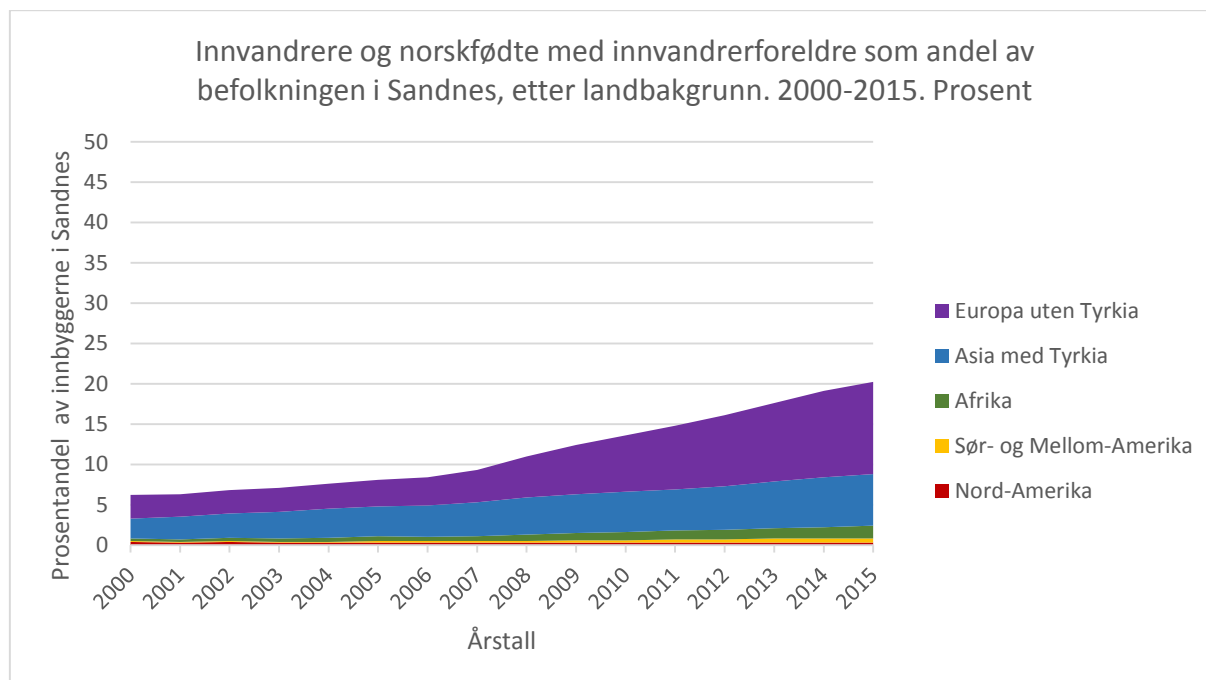
Sandnes har siden 1970-tallet hatt en høy årlig befolkningsvekst. Mye tyder på at denne trenden med langvarig kraftig befolkningsvekst er i ferd med å snu. Konjunkturedgang i oljeindustrien påvirker arbeidsmarkedet i hele regionen og befolkningsprognosene for de neste årene vil måtte ta høyde for fortsatt nedgang i sysselsettingen. Et strammere arbeidsmarked vil i årene som kommer trolig slå ut i reduserte innflyttingstall for Sandnes. Befolkningsveksten for Rogaland som helhet skyldes fødselsoverskudd og netto innvandring. Rogalands flyttebalanse innenlands, uten innvandring, er tilnærmet lik nøytral. Naturlig tilvekst i Sandnes ligger i dag på ca 0,7 %. Vekst ut over dette skyldes innflytting.

(Befolkningsvekst siden 2001 med prognose frem mot 2028)

Befolkningsutviklingen har direkte konsekvenser for tjenesteytingen. Innbyggerne utgjør skattegrunnlaget for kommunen og er samtidig brukere av kommunale tjenester. Store svingninger i skatteinntekter gjør det krevende å planlegge for offentlige tjenester. Effektiv ressursbruk forutsetter blant annet riktig dimensjonering av eksempelvis barnehageplasser, skolekapasitet, helsestasjonstilbud, kultur og fritidstilbud. Alderssammensetningen i befolkningen spiller også inn på kommuneøkonomien. Sandnes er kjennetegnet ved en svært ung befolkning. Ca 30 % av byens befolkning er under 19 år. Det tilsier et stort behov for skole- og barnehagetjenester. Samtidig vil andelen eldre øke også her fremover.

Sandnes kommune har en relativt høy andel innbyggere med annen kulturell bakgrunn (20,3 % i 2015). En stor grad av disse er arbeidsinnvandrere.

(Oversikt over vekst i innvandring siden år 2000, fordelt på landbakgrunn og vist som prosent av totalbefolkning.)

For å lykkes med integreringen er det viktig at kommunen klarer å tilby et tilpasset barnehage- og skoletilbud, morsmålsopplæring, gode bomiljø og arenaer som inviterer til samfunnsdeltakelse. Kommunesamfunnet kan også bli flinkere til å utnytte og verdsette de ressursene som ligger i et

flerkulturelt samfunn. Innvandringen tilfører helt nødvendig arbeidskraft og tilfører også kunnskap, nettverk, kreativitet og mangfold. Det vil i det videre arbeidet bli viktig å få gode og oppdaterte prognoser for befolkningsvekst og befolkningssammensetning for å kunne tilpasse tjenestetilbudet best mulig.

Flyktningssituasjonen i Europa krever en nasjonal dugnad. En strøm av flyktninger og asylsøkere kan potensielt bli en stor belastning for kommunens tjenesteapparat og samtidig utfordre sosiale strukturer i lokalsamfunnene. Omfanget av asylsøkere og flyktninger som kommer til Sandnes er p.t. uavklart. På kort sikt vil kommunen måtte bistå med midlertidig bosetting og helsetjenester. På lengre sikt vil det være behov for økt satsing på integrering, språkopplæring og oppfølging av bosatte. Håndtering av denne utfordringen vil måtte gjøres i tett samarbeid med nasjonale myndigheter, nabokommuner og i tett dialog med lokalsamfunnene (se pkt 3.1). Lykkes vi med integreringen vil flyktningene kunne være en ressurs for Sandnes.

Forslag til oppfølging i planstrategien:

- Håndtering av befolkningsutvikling som hovedtema i planstrategi og kommuneplanarbeid
- Styrke arbeid med prognoser og statistikk som grunnlag for planleggingen
- Tilpasse planverk nye forutsetninger
- Løfte frem det flerkulturelle Sandnes i revisjon av Samfunnsdel

Folkehelse og livskvalitet

God folkehelse er grunnlag for god livskvalitet. Hvordan sikrer kommunen at folkehelseperspektivet gjennomsyrrer byutviklingen? Kvalitet i basistjenestene og tidlig innsats blir viktig for å møte forventninger og behov til en stadig mer sammensatt befolkning.

Folkehelse skal være et gjennomgående tema i overordnet planverk. Gjennom folkehelseprofilen og Sunn by- arbeidet har Sandnes god oversikt over de viktigste utfordringene på dette feltet. Sosial ulikhet i helse er en av de største folkehelsemessige utfordringene vi står ovenfor. Dette være seg forventet levealder, livsstilsrelaterte sykdommer, ensomhet eller inaktivitet. Statistikken viser en økende andel barn i lavinntektsfamilier, og en større inntektsulikhet enn i landet som helhet.

Antall registrerte bostedsløse har ligget relativt høyt, men andelen er på vei ned. Å tilby boliger til vanskeligstilte er viktig for å tilrettelegge for en mer stabil og verdig livssituasjon. Et stramt boligmarked har over tid gjort det krevende å bosette disse gruppene, og uforholdsmessig mange har hatt behov for supplerende sosialhjelp for å klare boligkostnadene. Dagens konjunkturedgang har lettet noe av dette presset. Å forebygge at grupper ikke klarer å ta del i samfunnet på lik linje med øvrig befolkning må være en viktig målsetning i folkehelsearbeidet.

Byveksten i Sandnes har over lang tid vært preget av høy innflytting. I tillegg viser statistikken relativt store interne flyttestrømmer. Å bygge identitet, tilhørighet og gode lokalsamfunn vil styrke de sosiale strukturene og være en god investering i utviklingen av byen. En byutvikling som understøtter helsefremmende lokalsamfunn må ivareta sosiale møteplasser, at det er enkelt å være i fysisk aktivitet, gå eller sykle i nærmiljøet og at støy og støv reduseres. Utjevning av sosiale ulikheter i befolkningen kjennetegnes av en planlegging for varierte bomiljøer, likeverdig tilgang til kollektivtransport og åpne, offentlige uterom.

Helse- og sosialfeltet vil fremover kjennetegnes av følgende utviklingstrekk:

- *Nye brukergrupper.* Vekst i yngre brukere med nedsatt funksjonsevne, større spekter av problemer.
- *Aldring.* Flere demente og sammensatte lidelser, samtidig som eldre vil ha bedre helse og mer

ressurser til å møte alderdommen med.

- *Knapphet på omsorgsytere.* Tilgangen på arbeidskraft blir viktig.

- *Medisinsk og tverrfaglig oppfølging.* Økte forventninger fra befolkningen og flere overførte oppgaver fra staten.

- *Aktiv omsorg.* Omsorgstilbudet skal dekke psykososiale behov i tillegg til pleie og medisinsk faglig oppfølging.

Felles for disse utviklingstrekkene er behovet for mye faglig kompetanse og kompetanse på nye fagområder. Tidlig intervensjon og forebygging gjennom god kvalitet på basistjenestene blir svært viktig i årene som kommer.

Barnehagene og skolene i Sandnes holder samlet sett et høyt kvalitetsnivå. Parallelt med stramme økonomiske rammer øker utgiftene til spesialundervisning og tilrettelagte tilbud. Det er en hovedutfordring å planlegge tilstrekkelig skole- og barnehagekapasitet til rett tid. Her kreves et tett samarbeid mellom planavdelingene og tjenesteområdene for å sikre riktig plassering, dimensjonering og innfasing. Når det legges ut nye boligområder i kommuneplanen må det tas hensyn til behovet for sosial infrastruktur.

Kommunen har alt å vinne på en god dialog med innbyggerne. Utvikling av tilgjengelige og oversiktlige nettsider, økt bruk av sosiale medier og andre digitale plattformer gir nye mulighet for medvirkning og toveiskommunikasjon. Tilgjengelighet handler også om lettfattelig informasjon på flere språk for å nå minoritetsspråklige deler av befolkningen.

Forslag til oppfølging i planstrategien:

- Folkehelse som gjennomgående tema i all overordnet planlegging, særskilt oppmerksomhet i kommuneplanens samfunnsdel og ellers i definerte plantema i kart og bestemmelser
- Styrke prosesser rundt innmelding av behov og avsetting av offentlige areal i kommuneplanen
- Videreutvikle utbyggingsprogrammet som et anvendelig styringsverktøy
- Utarbeide en kommunikasjonsstrategi for kommunen

Økonomi og næringsliv

Fortsatt vekst og velstand forutsetter evne til å utvikle nye arbeidsplasser. Næringslivet i stavangerregionen møter nå utfordringer i overgangen til fornybarsamfunnet. Kommunen må også tenke stadig smartere om måten å drive tjenester på i årene som kommer.

Sandnes og regionen for øvrig har en stor andel av landets olje og gass næring. Mye tyder på at regionen står overfor utfordringer i arbeidsmarkedet som vil vedvare. Dette vil igjen påvirke kommuneøkonomien. Per i dag er det nærmere 5 % arbeidsledighet i Sandnes. Håndtering av økende arbeidsledighet vil trolig være en av de største utfordringene for regionen de kommende årene. Fortsetter den negative utviklingen bør kommunen vurdere særskilte tiltak for å motvirke økende ledighet. For fremtiden blir det viktig å tilrettelegge og støtte opp om nye næringer, etablering og vekst, samtidig som vi tar vare på og tilrettelegger for det som er. Satsing på nye næringer, eks velferdsteknologi vil også påvirke enheter i kommunen som omfatter feltet. Sandnes er den fjerde største landbrukskommunen i Rogaland i forhold til jordbruksareal. Jordverndebatten bør derfor også handle om hvordan vi kan utvikle landbruksnæringer.

Sandnes kommune er veldrevet. Kommunen tilbyr gode tjenester og bruker mindre på administrasjon enn sammenlignbare byer. Det har vært krevende å håndtere langvarig kraftig

befolkningsvekst, og nedskjæringer og effektivisering kjennetegner de senere års økonomiplaner. En anstrengt økonomisk situasjon gir press på allerede kostnadseffektive tjenester, samtidig som forventninger og etterspørselen etter bedre tjenester bare øker. Befolkningsutvikling og befolknings sammensetning legger viktige premisser for det økonomiske handlingsrommet fremover. Ikke lovpålagte tjenester er særlig utsatt, eks kulturtilbudet. Kommunen må på disse områdene utnytte eksisterende ressurser godt og «få mye ut av lite». Flerbruk i offentlige bygg og samarbeid med frivilligheten blir viktig.

I en tid hvor næringslivet og arbeidsmarked omstiller seg, blir det viktig å ha en tydelig rekrutteringsstrategi som sikrer gode og kompetente medarbeidere.

Kommunen bør styrke den tverrsektorielle samhandlingen og planlegging på tvers av fagområder. Kommuneplanen må gjøres enda mer styringsrelevant. Helhetstenkningen handler også om like elektroniske systemer og programmer som gjør det lettere å jobbe helhetlig i organisasjonen.

Regjeringen har igangsatt en kommunereform med viktige milepæler i 2016 og 2017. Hvordan denne gir seg utslag i stavangerregionen eller konkret i Sandnes er p.t. uklart. Det videre planarbeidet vil måtte følge prosessen med kommunereform tett, for å ta høyde for de endringer som eventuelt kommer.

Forslag til oppfølging i planstrategien:

- Tilrettelegging av offentlige areal og næringsvirksomhet som kommuneplantema
- «Smartere tjenesteyting» og innovasjon som kommuneplantema

Boligbygging og langsiktig arealbruk

Nylig vedtatt kommuneplan har definert en tydelig byutviklingsakse hvor hovedvekten av fremtidens utbyggings skal foregå. Arealbruk og transportløsninger må sees i sammenheng. Hvordan bevarer vi de grønne områdene når byen skal fortettes?

Befolkningsutviklingen påvirker arealbehov og kommunens arealdisponeringer. På grunn av veksten har boligproduksjonen, med behov og utlegging av nye areal, ofte blitt altoppslukende i kommuneplanrevisjoner i Sandnes. Nylyt vedtatt kommuneplan har lagt ut store nye areal for å møte fremtidig boligbehov. Nasjonale forventninger til kommunal planlegging forutsetter at fremtidens byer skal være kompakte og arealeffektive. Planfaglig vurderes derfor at neste revisjon bør ha fokus på å bygge videre på byutviklingsstrategien. For å unngå unødig byspredning må arealkartet nå få tid til å sette seg og strategiene for byvekst videreutvikles. Utvikling av de mindre tettstedene må skje med utgangspunkt i sosial- og teknisk infrastruktur og ut fra overordnede samfunns mål.

Fortetningsstrategien krever økt bevissthet om sosiale konsekvenser ved å bygge mer kompakt. Vi trenger også mer forskning og erfaringsbasert kunnskap om hva som skaper gode og blandede bomiljø. Nærhet til kollektiv, gode møteplasser, friområder og utemiljø, støy og forurensning vil være helt sentrale tema.

Å møte et fremtidig boligbehov gjennom stor grad av byomforming er både kostnads- og tidkrevende. For å lykkes kreves tydelig styring gjennom proaktiv politikk og virkemiddelbruk.

Sandnes har mange verdifulle grønne områder. I de siste ti årene har forvalterenheten erfart økende press på offentlige grøntarealer som parker, lekeplasser, friområder og friluftsområder. Grønne areal må stadig vike for boligbygging. Krav om fortetting øker betydningen av de grønne områdene, samtidig som utbyggingspresset øker. Befolkningens tilgang til sammenhengende grønne arealer må

vektlegges for å sikre folkehelse og god bokvalitet i en stadig tettere byvekst. En egen strategiplan for grøntstruktur i tettbebyggelsen bør vurderes.

Stortinget har også vedtatt en [nasjonal jordvernstrategi](#) som gir viktige føringer for langsiktig arealbruk. Omdisponering av dyrket jord skal frem mot 2020 gradvis reduseres til under 4000 dekar pr år for å styrke jordvernet ytterligere.

Arealdisponering av gravlunder er i tilbakegang og eksisterende arealer er under sterkt press i forbindelse med boligutvikling. Gravplassmeldingen 2015-2040 konkluderer med at hvis utviklingen fortsetter vil gravkapasiteten i eksisterende opparbeida anlegg være lovstridig lav i 2028.

Sandnes er rikt på kulturminner, men kulturminnedatabasen er mangelfull. Det mangler systematisk registrering fra 1900 og utover århundret. Databasen må oppdateres. Bussveitraseen pekes på som et område der kulturminneinteressene må ivaretas.

Fortetting, variasjon i boligtyper, grønne områder og bokvalitet vil være stikkord for neste kommuneplanrevisjon. Å oppnå varig bosetting blant de mest utsatte brukergruppene er særlig krevende og bør prioriteres ved revisjon av kommuneplanen. Det er også behov for å styrke prosessene rundt tilrettelegging av offentlige areal og næringsareal i kommuneplansammenheng.

Forslag til oppfølging i planstrategien:

- Hovedvekt på samfunnsdel i revisjon av kommuneplanen
- Storbysamarbeid om bolig og vekstutfordringer med nabokommunene
- Fortetting og transformasjon som kommuneplantema
- Strategi for bevaring og utvikling av grønne områder i tettbebyggelsen (grunnlag for ny kommuneplan)
- Utplassering av småhus til sårbare grupper som kommuneplantema

Transport, miljø og klima

Sandnes har vedtatt høye ambisjoner for miljø- og klimaarbeidet. Miljøplan (2015), medlemskap i Fremtidens byer og regionale og nasjonale føringer krever handling. Hvordan når vi nullvekstmålet?

Vi står overfor et villere og våtere klima. I årene som kommer må vi ta høyde for mer nedbør, stigende havnivå og mer «ekstremt» vær. Dette gir utfordringer i å håndtere overflatevann, sikre flomveier og forhindre ras. Sett i sammenheng med en strategi for fortetting, er det viktig å planlegge og dimensjonere for klimaendringer i det videre planarbeidet. Sandnes sentrum er særlig utsatt for havnivåstigning og storflom. Gode Risiko- og sårbarhetsanalyser(ROS) blir viktig for å unngå naturskader.

Sandnes har en lav kollektiv- og sykkelandel (6,6 % og 5,3 %) og privatbilismen øker. Dette er stikk i strid med målene kommunen har forpliktet seg til, med nullvekst i personbiltrafikken frem mot 2030. Et videre arbeid med transporttilbudet, sammen med regionale myndigheter og nabokommunene, blir avgjørende i årene som kommer. At ansvaret for transportløsningene er delt mellom stat, fylkeskommune og kommune skaper utfordringer. Sandnes bør ta sterkere styring med egen utvikling og arbeid med en lokal transport- og mobilitetsplan bør prioriteres. Samordnet areal og transportplanlegging, mobilitetsplanlegging, utvikling av knutepunkter med effektive og integrerte overganger mellom ulike transportmidler og prioritering av kollektiv og sykkel fremfor bil, vil være viktige satsingsområder. Jernbanen er også en viktig brikke i dette.

Sandnes er en sykkelby og har særlige forutsetninger for å tilrettelegge for økt sykkelbruk. Fremtidens transportplaner må svare på hvordan vi skal tilrettelegge for at kommunen oppnår nullvekstmålet og får et effektivt, tilgjengelig og kvalitativt transporttilbud. Miljøvennlig og effektive transportløsninger er også god folkehelse.

God politisk forankring om kommunens miljøambisjoner er viktig for å sikre at mål og strategier følges opp. En enda bedre kobling mellom miljøplanens retningslinjer og kommuneplanen er ønskelig.

Forslag til oppfølging i planstrategien:

- Utarbeide en Lokal transport- og mobilitetsplan for Sandnes, herunder strategi for sykkel
- Samordnet areal og transport som tema i arealstrategi og samfunnsdel
- Prioritering av ressurser til deltakelse i regionale utrednings- og planprosesser for overordnet transportsystem
- ROS og klimatilpasning som kommuneplantema
- Oppfølging av Bypakke Nord Jæren

3. Planstrategi 2016- 2019

3.1 Oppgaver i storbyområdet

Stavanger, Sandnes, Sola og Randaberg hadde ved inngangen til sist valgperiode et samarbeid om innholdet i planstrategiene. Samarbeidet var relativt omfattende, med blant annet politiske verksted i forbindelse med felles formannskapsksamlinger. Resultatet var at det ble pekt på felles planoppgaver, blant annet arbeid med felles kommunedelplan for Forus. For å sikre en grad av samordning mellom kommunene i arbeidet med planstrategiene er det tatt initiativ til et administrativt arbeid med å peke på felles utfordringer.

Næringsutvikling og innovasjon

Vedvarende lave oljepriser gir dyptgripende konsekvenser for næringslivet i regionen. Vi går trolig inn i det som vil bli en mer varig omstillingsprosess. Olje- og gassindustrien vil være viktig i flere tiår fremover, men bør i langt større grad bli supplert av andre næringer. Dagens situasjon med lav oljepris har konsekvenser for kommunene, eksempelvis gjennom økende arbeidsledighet, reduserte skatteinntekter og lavere vekst og mer usikkerhet om utviklingen.

Gjennom en felles, offensiv satsing på innovasjon kan nye næringer vokse frem. Helse- og informasjonsteknologi, mat og fornybar energi er pekt ut som næringer med stort potensial, men vi må også ha virkemidler som støtter opp om andre initiativ. Regionen er kjent for sin «grunder-ånd» som det aktivt må bygges opp om fremover.

Regionens utviklingsmuligheter er tett knyttet til og avhengig av utviklingen av universitets- og høyskolemiljøet i regionen. Storbyområdet bør utnytte forsknings- og innovasjonsressursene gjennom et tettere samarbeid mellom næringsliv, forskningsmiljø og kommunene.

Det er også viktig å støtte opp om og videreutvikle eksisterende næringsmiljø. Storbyområdet har flere næringsområder av regional og nasjonal betydning. Interkommunal kommunedelplan for Forus vil i denne sammenheng legge til rette for videreutvikling av det mest sentrale næringsområdet i storbyområdet.

SAMARBEIDSOPPGAVER

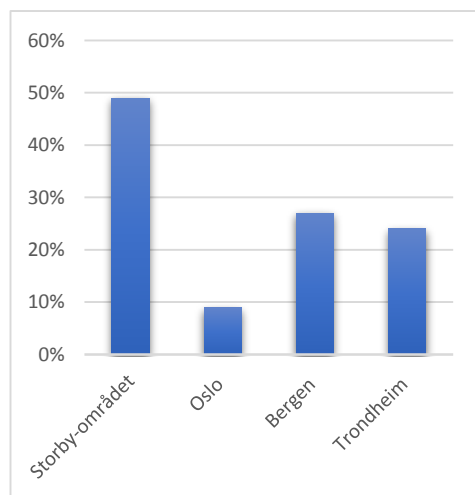
Strategisk næringsplan 2013-2025 peker på sentrale muligheter og utfordringer for utvikling av næringslivet i Greater Stavanger-kommunene. Planen bygger på utdaterte forutsetninger. Storbykommunene vil be om revidert plan, med fokus på

- **Samarbeid mellom forskningsmiljøer, kommunene og næringslivet, herunder en konkret handlingsplan for å øke samarbeidet mellom institusjonene.**
- **Omstilling til nye næringer**

Boligbygging - samarbeid om befolkningsprognoser

Storbykommunene har i lengre tid samarbeidet om befolkningsframskrivninger. Arbeidet anbefales videreført for å styrke den langsiktige planleggingen i storbyområdet. Samarbeidet bør utvides til å omfatte boliganalyser, som grunnlag for ytterligere samordning av boligpolitiske virkemidler mellom kommunene.

Storbyområdet har en vesentlig høyere andel store, frittliggende boliger enn de øvrige tre største byområdene. Vårt storbyområde har rundt 50 prosent eneboliger, mens Oslos andel er lavere enn 10

prosent. Nasjonale forventninger om kompakt byutvikling tilsier at vi i framtiden må bygge mer konsentrerte boligområder.

I dag disponerer en- og topersonshusholdninger i storbyområdet rundt 50 prosent av boligene som har fire rom eller mer. Mange av disse er eldre par og enslige. Dersom flere av disse velger å flytte til boliger med livsløpsstandard, vil de kunne bo hjemme lenger uten behov for sykehjemsplass. Samtidig vil regionens tilbud av frittliggende boliger til familier som ønsker å etablere seg her økes.

FIGUR: ENEBOLIGER I PROSENT AV BOLIGMASSE SAMLET

SAMARBEIDSOPPGAVER

Som del av kommuneplanarbeidet videreføres samarbeid om befolkningsframskrivninger, som utvides med en felles boliganalyse. Kommunene bør og utvikle fremtidsbilder som viser ulike utviklingsløp.

Det igangsettes et interkommunalt samarbeid for å utvikle boligtyper/områder som gir bedre samsvar mellom innbyggernes boligbehov i ulike livsfaser og boligtilbudet.

Flyktningsituasjonen

Store flyktningsstrømmer har ankommet Europa og Norge de siste månedene. Regjeringen har bedt de store byene ta et særlig ansvar når denne situasjonen skal håndteres. Det er behov for å etablere store ordinære flyktningmottak og vertskommunen har plikt til å gi beboerne nødvendig helsetjenester og barnevernstjenester. Etter tre måneder slår også rett til opplæring inn for grunnskolebarn. Private aktører har i løpet av våren etablert flere akuttmottak i storbyområdet.

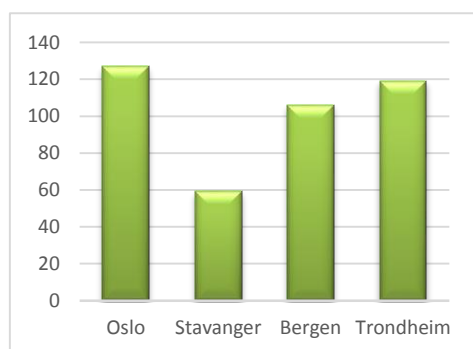
Behovet for bosetting er økt betydelig. Statlige myndigheter vurderer tillemper i reglene for bosetting og introduksjonsprogrammet. For kommunene betyr dette at det må skaffes betydelig flere boliger, kapasiteten i tjenestene og ressurser i introduksjonsprogrammet må økes, plasser i barnehage, grunnskole og videregående skole økes og behovet for arbeidsplasser/arbeidstreningsplasser øker. Håndteringen krever bredt samarbeid både mellom kommunene, men også med lokalt næringsliv, frivillig sektor og staten. I tillegg er det vesentlig at kommunene får mulighet til å planlegge langsiktig, dvs. å starte integreringsarbeid allerede mens folk bor i ordinært mottak. Dette utfordrer gjeldende regelverk.

SAMARBEIDSOPPGAVER

Integrering må gis økt fokus i kommuneplanene. Det bør utarbeides felles retningslinjer for aktuelle tema, f.eks. bosetting. Videre bør samarbeid om muligheter for arbeidspraksis, introprogram, norskopplæring og involvering og deltakelse i samfunnsliv utvikles.

Avtaler for oppfølging av Bypakken

For å hindre alvorlige klimaendringer må vi omstille oss til et lavutslippssamfunn. Rundt 2/3 av

FIGUR: ANTALL BUSSREISER I ÅRET PER INNBYGGER.

klimagassutslippene i storbyområdet er fra transportsektoren. Storbyområdet kan dermed oppnå stor effekt for å redusere klimagassutslippene med tiltak på transportsektoren,

Vi står i en mer krevende situasjon enn de andre storbyene før omstillingen. Vårt byområde har lavest bruk av buss blant storbyene. Vi har halvparten så mange bussreiser som de andre storbyene – som også har andre kollektivtilbud som T-bane, bybane og trikk. Samtidig har storbyområdet sammenlignet med de øvrige storbyer i Norge, flest personbiler i forhold til folkemengden.

Et viktig element i arbeidet med å redusere veksten i transportarbeidet og sikre økt andel miljøvennlig transport er å samordne arealbruk med transportinfrastrukturen, både den etablerte og den nye som skal etableres. Staten inviterer nå til forpliktende samarbeid med kommuner og fylkeskommuner på dette området, gjennom byutviklingsavtaler. Ved å inngå slike avtaler forpliktes staten og kommunene til samarbeid om en byutvikling som understøtter investeringene i kollektivinfrastruktur, sykkel- og gangvegnett.

SAMARBEIDSOPPGAVER

Kommunene vil ha som ambisjon å inngå forpliktende avtaler med staten om samordnet areal-transportløsninger og utbygging av transportinfrastrukturen. Avtalene konkretiseres i kommuneplanene. Organisering av arbeidet skal avklares nærmere.

Kommunene bør og vurdere behovet for ytterligere felles tiltak for omstilling til lavutslippssamfunnet.

3.2 Rullering av kommuneplanen

3.2.1 Erfaring med gjeldende plan

Prosess

Kommuneplan for Sandnes 2015-2030 ble vedtatt i juni 2015. Det som var tenkt som en begrenset revisjon, utviklet seg til å bli en omfattende og ressurskrevende rullering. Hovedårsak til at arbeidet ble mer omfattende enn forutsatt lå særlig i dokumentasjon- og analysekrav knyttet til innarbeiding av Sandnes øst som del av kommuneplanen. Krav til utredning og tidkrevende prosesser med regionale myndigheter, inkl mekling, førte til at planen ble vedtatt senere enn det som var lagt opp til i planprogrammet.

I utarbeidelse av planforslaget ble det også brukt mye tid, administrativt og politisk, på behandling av innkomne arealforslag. Store ressurser ble brukt til å vurdere, kvalitetssikre og gi anbefalinger på nye utbyggingsområder. Samfunnsdelen skulle først og fremst oppdateres i henhold til nye føringer og lovverk, med unntak av et par av kapitlene som skulle revideres. Sammenlignet med arealdelen ble det brukt lite tid på samfunnsdelen.

Innhold

Kommuneplan for Sandnes 2015-2030 har ikke fått virke særlig lenge. Samtidig er det grunn til å peke på noen forhold som ble tydelig gjennom revisjonsprosessen. Administrativt er det også gjort noen erfaringer så langt med bruken av planen:

Det er et behov for å forankre samfunnsdelen tydeligere som overordnet styringsdokument i kommunen. I dag er tilbakemeldingen fra deler av organisasjonen at dokumentet ikke brukes i det strategisk arbeidet. Koblingen til økonomiplanen er også mangelfull. Det etterlyses en klarere målstruktur og en tydeligere prioritering av tiltak innenfor de ulike satsingsområdene. Koblingen mellom visjonene i samfunnsdelen og det juridisk bindende arealkart med bestemmelser kan også forsterkes.

Under utarbeidelsen av ny arealdel gav regionale myndigheter tilbakemelding på at bestemmelsene til kommuneplanen burde gjennomgås for å sikre juridiske referanser, unngå gjentakelser og sikre sammenheng mellom ulike planer, eks kommuneplaner og kommunedelplaner. Dette arbeidet ble påbegynt i forrige revisjon, men fortsatt gjenstår en oppstramming av kommuneplanbestemmelsene.

Gjennom vedtak av ny kommuneplan er det lagt inn mye nytt utbyggingsareal. Samtidig er det nå gjennom kommuneplanen definert en tydelig byutviklingsakse som gir en retning for fremtidig byvekst. Med utgangspunkt i gjennomført prosess med regionale myndigheter, og overordnede krav om kompakt byutvikling, vil det være fornuftig å videreutvikle byutviklingsstrategien fremfor å planlegge for nye stor utbyggingsområder i neste revisjon av kommuneplanen. Med Sandnes øst inne i gjeldende plan ligger det tilstrekkelig utbyggingsareal til å ta inn fremtidig vekst i kommende planperioden.

3.2.2 Prioriteringer og føringer

Planstrategien skal avklare hvorvidt kommuneplanen skal rulleres og evt omfang av revisjonen.

Strategien legger til grunn at det er ønskelig å revidere kommuneplanen i denne

kommunestyreperioden. Dette begrunnes i politiske signaler undervegs i forrige revisjon og konkrete oppfølgingsoppgaver som ble overført til senere rulleringer. Med utgangspunkt i utfordringsbildet

som er tegnet, samt gjennomført prosess rundt Kommuneplan for Sandnes 2015- 2030 foreslås her noen rammer for neste revisjon:

- Samfunnsdelen revideres med mål om å styrke styringsrelevans som overordnet strategidokument. Målstruktur, dybdeområder og hovedmål i samfunnsdel gjennomgås. I tillegg bør bærekraftbegrepet defineres og konkretiseres.
- Samfunnsdelen revideres før arealdelen. Det anbefales å legge opp en prosess hvor samfunnsdelen og de overordnede strategidiskusjonene tas før behandling av arealdelen.
- Arbeid med arealdelen begrenses i størst mulig grad til å videreutvikle byutviklingsstrategien, inklusiv Sandnes øst. I tillegg til transformasjon og fortetting bør tilrettelegging av offentlige areal og næringsvirksomhet prioriteres. Bestemmelsene revideres med tanke på forenkling og forkorting. Det kan også være aktuelt å revidere bestemmelser som oppfølging av arbeid med levekårsundersøkelser for å sikre mangfoldige nabolag og bokvalitet enda bedre.

I kapittel 2 er beskrevet et utfordringsbilde som synliggjør noen viktige områder som bør ha oppmerksomhet i arbeidet med kommuneplanen og øvrig planarbeid. *Viktige plantema* i ny kommuneplan vil være:²

- *Folkehelse* som overordnet og gjennomgående tema.
- Håndtering av *befolkningsutvikling* i en situasjon hvor regionen står overfor omstillingsbehov i næringslivet.
- *Det flerkulturelle Sandnes* og tilrettelegging for god integreringspolitikk. Langsiktig håndtering av flyktningkrisen vi nå opplever.
- «*Smartere tjenesteyting*» og *innovasjon* for å møte fremtidens behov på en ressurseffektiv måte.
- *Samordnet areal og transportplanlegging* for å svare på nasjonale forventninger og inngåtte forpliktelser. Her vil det være særlig ressursbehov knyttet til Sandnes øst, Forus og transformasjonsstrategier i form av overordnede analyser og utredninger. Store byutviklingsgrep vil også kreve en tydelig kobling til økonomiplanen og offentlige investeringsbehov i årene fremover. Helhetlig transport og mobilitetssatsing, inklusiv sykkelstrategi, utvikles som virkemiddel for å endre reisevaner i befolkningen og nå nullvekstmål.
- *ROS og klimatilpasning* for en tid med mer ekstremvær.
- *Utplassering av småhus* til sårbare grupper skal prioriteres i henhold til boligsosial handlingsplan.

I tillegg vises det til samarbeidsoppgaver mellom storbykommunene som er beskrevet under kapittel 3.1.

3.3 Øvrig overordnet planarbeid og samlet planbehov

Som del av planstrategiarbeidet er det blitt foretatt en grundig plangjennomgang, med oppdatering av status og revisjonsbehov på eksisterende planer. Dette arbeidet er gjort gjennom bred faglig involvering. En viktig intensjon ved denne gjennomgangen har vært å skape felles forståelse for et

² Endelig fastsetting av utredningsoppgaver og plantema gjøres gjennom behandling av planprogram for ny kommuneplan.

helhetlig plansystem, og en forankring av kommuneplanen som overordnet styringsdokument. Dette strukturarbeidet vil videreutvikles denne perioden.

Under følger en tabelloversikt som viser hvilke planer som blir foreslått utarbeidet i denne kommunestyreperioden. Tabellen viser også status på noen av de viktigste styringsdokumentene i kommunen. Ut over de planer som er listet opp i tabellen eksisterer også et større antall temaspesifikke planer, strategier og arealplaner. Mange av disse dokumentene er av mer intern karakter. Kommunen er også løpende involvert i større og mindre arealplaner. Flere av disse er initiert av eksterne aktører og må prioriteres fortløpende i perioden. Eksempelvis vil det i denne perioden bli utarbeidet store arealplaner knyttet til samferdselsprosjektene i regionene, Bussvei, E39 etc.

3.3.1 Tabelloversikt planverk med prioritering

Vurdering	Planens navn	Sist vedtatt	Type plan	Status bruk/ revisjon/ kommentarer
Revideres ihht planstrategi	Kommuneplan for Sandnes 2015-2030 Større underlags-/strategidokumenter til ny kommuneplanrevisjon* - Grønne områder i tettbebyggelsen - Småbåthavner - Fritidsbebyggelse - Fortetting og senterstruktur - Lokal transport- og mobilitetsplan, inkl sykkelstrategi	2015	<i>Overordnet PBL plan (lovpålagt)</i>	Revisjon vurderes hver periode gjennom planstrategi. *Også andre planer og utredninger fra tjenesteområdene vil være underlag for ny kommuneplan. Disse vil fremgå av planprogrammet.
Revideres sammen med KP	Miljøplan for Sandnes 2015-2030 <i>Tilhørende planer/underlag:</i> - Miljø og Folkehelseprofil for Sandnes - Energi og klima. Handlingsplan for Sandnes	2015	<i>Del av K-planen.</i>	Styringsdokument for arbeid med miljøvernoppgavene, utfyller KP.
NY	Strategiplan tidlig innsats			
NY	Plan mot barnefattigdom			Arbeid igangsatt
NY	Helhetlig kommunikasjonsstrategi			
NY	Sykehjemsbehovsplan			Jfr vedtak 15.12.
Behov for revisjon	Funksjons- og arealprogram for skole (Tidligere Kvalitetsplan for skoleanlegg i Sandnes kommune)	2010	<i>Styringsdokument</i>	Politisk bestilling
	Omsorgsplan for Sandnes kommune 2012-2030		<i>Temaplan</i>	Revisjon 2017
	Plan for psykisk helsearbeid 2011-2019		<i>Temaplan</i>	Politisk bestilling i budsjettvedtak 15.12.15. Revisjon høst 2016.
Under revisjon/utarbeidelse	Kommunedelplan for Sandnes sentrum 2011-2025 <i>Tilhørende planer/underlag:</i> - Gatebruksplan for Sandnes sentrum 2011-2025	2011	<i>Overordnet PBL plan</i>	Under revisjon.
	Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2008- 2018, «Aktive Sandnes»	2007	<i>Overordnet PBL plan. (lovpålagt)</i>	Styringsdokument til grunn for årlig handlingsprogram. Tiltak kobles til Økonomiplan. Under revisjon.
	Plan mot vold i nære relasjoner		<i>Temaplan</i>	Under revisjon.
	Boligsosial handlingsplan 2008-2015, full revisjon	2012	<i>Temaplan</i>	Handlingsplan revideres årlig. Ferdig revisjon medio 2016.
	Interkommunal kommunedelplan for Forus		<i>Overordnet PBL plan</i>	Samarbeid med Stavanger og Sola.
	Folkehelse		<i>Temaplan (lovpålagt, F.helse loven)</i>	Handlingsprogram under utarbeidelse, tverrfaglig folkehelsegruppe opprettet.
	Kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljøer 2005- 2017	2006	<i>Overordnet PBL plan</i>	Styringsdokument for forvaltning av kulturminner.

Revideres årlig	Økonomiplan		<i>Overordnet plan for økonomi-forvaltning</i>	Utarbeides årlig.
	«Aktive Sandnes» - handlingsdel		<i>Styrings-dokument</i>	Årlig innspill til økonomiplanen
	Utbyggingsprogram 2008- 2015		<i>Styrings-dokument</i>	Vurderes å samle disse i en felles plan for formålsbygg. Sykehjemsbehovsplan bør også sees i denne sammenheng.
	Skolebehovsplan 2016-2019		<i>Styrings-dokument</i>	
	Barnehagebehovsplan for 2015- 2018		<i>Styrings-dokument</i>	

Andre sentrale planer	Kommunedelplan for Landbruk 2015- 2030	2015	<i>Overordnet PBL plan</i>	Utfyller kommuneplanen på landbruksfeltet.
	Kulturarenaplan 2014-2020	2014	<i>Temaplan</i>	Handlingsplan vedtatt 28.9.15
	Kommunedelplan for Kultur i Sandnes 2011- 2020 <i>Tilhørende planer:</i> -Ungdomsstrategi (vedtatt 2015) -Arrangementsstrategi (under utarbeidelse) -Kommunikasjonsstrategi (under utarbeidelse) -Strategiplan for bibliotekene (under utarbeidelse)	2011	<i>Overordnet PBL plan.</i>	Styringsdokument for alt kommunalt arbeid med kultur. Følges opp gjennom Kulturmelding 2013. Tiltak kobles til Økonomiplan.
	Plan for inkludering og integrering 2015-2021	2015	<i>Temaplan</i>	Helhetlig plan med strategier og tiltak: asylsøkere, flyktninger og innvandrere. Alle aldersgrupper og hele integreringsløpet
	Digital strategi <i>Tilhørende planer:</i> - IKT strategi for skolene i Sandnes 2010-2013(revisjonsbehov)	2013	<i>Strategi-plan</i>	Muligheter og bruk av IKT løsninger.
	Arbeidsgiverstrategi for Sandnes kommune	2015	<i>Strategi-plan</i>	Tiltak evalueres årlig. Endringer vedtatt 2015. Innovasjonsstrategi og kompetanseplan inngår i denne.